

Innspill til muntlig høring i Familie- og kulturkomiteen for Prop. 6L Endringer i kulturlova

Norges museumsforbund representerer hele bredden i museumslandskapet i Norge uavhengig av eierskap og departementstilknytning. Medlemsinstitusjonene våre bidrar til å bevare og formidle kultur, kulturuttrykk og kulturmiljø over hele landet. De bidrar til kunnskap og opplevelse for barn og unge i og utenfor utdanningssystemet, ulike voksne grupper og turister. Museene er med på å sikre kulturarven og kunnskapen om vår historie for fremtiden slik at den kan formidles for fremtidige generasjoner. Museene er også viktige demokrati- og ytringsinstitusjoner som arbeider for å øke kunnskap om historie og samtid som kan bidra til å øke demokratiske perspektiver og bidra til å styrke ytringsmangfoldet. Freds- og menneskerettssentrene DEMBRA-satsing og Museumsforbundets Unge kritikere-prosjekt er bare noen eksempler på viktige tiltak i arbeidet med å styrke den kulturelle og demokratiske grunnmuren. Kulturloven er viktig for å sikre dette samfunnsbidraget fra museene i Norge.

Museumsforbundet leverte innspill til et tidligere utkast til endringer i kulturloven i slutten av juni 2023. ([Horing---utkast-til-endring-i-kulturloven-NMF.pdf](#)) Det er gledelig å se at Kultur- og likestillingsdepartementet har lest innspillene fra denne høringen og har valgt å lytte til flere av Museumsforbundets og andres kommentarer til det første utkastet. Det nye utkastet til endring i loven vil etter vår oppfatning bety en viktig styrking av kulturloven.

Museumsforbundet er tilfreds med at det opprinnelige forslaget om avgrensningen til kunstfeltet og til vern av den kunstneriske ytringsfriheten ikke ble fulgt opp etter innspillene i forrige høring. Det er bra at man ser at det er et reelt behov for lovvern av prinsippet også på andre områder av kulturfeltet, som museumsområdet.

Å tydeliggjøre prinsippet om armlengdes avstand og legge inn krav til kommunal planlegging av ivaretagelse av kulturlovens bestemmelser og kultur generelt er viktigere enn noen gang. Denne høsten har kulturlivet landet over opplevd flere kutt og kuttforslag enn på svært lenge. Alle kuttforslagene har heldigvis ikke blitt vedtatt, men de er en påminnelse om at det er lett å gripe til kutt i kultur når økonomien blir mer anstrengt. Det kan se ut til at mange glemmer at det lenge har ligget forventninger i kulturloven om at alle tre forvaltningsnivåene skal bidra i finansiering av et kulturliv for alle. En lovfesting av prinsippet er viktig, selv om dette ikke følges opp med konkrete sanksjonsmidler ved eventuelle brudd og overtredelser. Museumsforbundet støtter koblingen av loven til «infrastrukturkravet», jfr. i Grunnlovens § 100, som blir nedfelt i den reviderte § 1 i forslaget til endringer i kulturloven. Det reviderte formålet med loven er etter vårt syn viktig og riktig.

Museumsforbundet støtter også forslaget om et nytt andre ledd i § 4 som understreker at fylkeskommunen og kommunen skal ha skriftlig oversikt over status og utviklingsbehov på kulturfeltet og fastsette overordnede mål og strategier for dette feltet i arbeidet med planer etter plan- og bygningslovens kapitler 8 og 11. Det er også viktig at det tydeliggjøres at mål og strategier bør være egnet til å møte de utfordringer som går frem av den skriftlige oversikten. Denne endringen vil kunne bidra til å ansvarliggjøre kommuner og fylkeskommuner og synliggjøre at de har et ansvar for kultur og kulturmiljøer ved at fokuset på kultur øker og i mindre grad blir usynlige slik at det blir lett å kutte ned på ressursene. Om dette er tilstrekkelig til at flere av kommunene får til en mer tydelig kulturpolitikk med gode

planer som kan bidra til å styrke satsingen på kultur er uvisst. Museumsforbundet mener det bør følges opp med evaluering av loven.

I forslaget til ny § 2 mener Museumsforbundet imidlertid at overskriften må justeres ved at *i enkeltsaker* strykes slik at den lyder: *Avstand til politiske styresmakter*. I merknadene til lovforslagets § 2a på side 40 mener vi at formuleringen *i konkrete saker* i slutten av siste setning i første avsnitt også må tas bort. Disse formuleringene vil svekke prinsippet om armlengdes avstand og med det innbyggingen av infrastrukturkravet i loven. Dette mener vi er særlig viktig dersom lovforslaget i §2 a med unntak a. blir vedtatt slik den nå er formulert. Museumsforbundet påpekte i høringsinnspillet i 2023 at enigheten mellom KUD og Klima- og miljødepartementet om å foreslå et eksplisitt unntak for lovens nedslagsfelt for kulturmiljøfeltet er uheldig. Vi mente og mener det ikke er en prinsipiell forskjell mellom de to departementene i deres utøvelse av kultur- og kulturmiljøpolitikk. Vi understreket at “En slik avgrensning ligger etter Museumsforbundets mening i et skjæringspunkt som ligger nærmere overtramp i forhold til armlengdes avstands-prinsippet en godt styringsskjønn. I dag erfarer for eksempel museer som forvalter kulturmiljøer knyttet til flere forskrifter under Klima- og miljødepartementet/ Riksantikvaren at det gis kortvarige prosjekttilskudd med sterke føringer og svært detaljert rapportering.” Vi gjentar også at Museumsforbundet anser det som like viktig og nødvendig for kulturmiljøfeltet at avgjørelser basert på kulturmiljøfaglig skjønn på samme vis som for kunst og kulturfeltet *skal treffast av personer eller verksemder med relevant fagkompetanse*. På bakgrunn av dette mener Museumsforbundet at andre ledd kan fjernes fra lovforslaget.

Et slikt unntak mener vi vil svekke armlengdes avstandsprinsippet og vil bidra til å opprettholde kunstige skiller mellom kulturmiljøområdet og museumssektorens arbeid med kulturarv og kulturmiljøer. Mange museer arbeider også med kulturminner og kulturmiljøer som vil kunne stå i et motsetningsforhold til politiske forvaltningsmyndigheters planer og prioriteringer av strategier og økonomi. Museumsforbundet er derfor uenig i departementets argumentasjon om at kulturmiljø ligger utenfor museenes kjerneområder. Vi mener det er viktig at disse oppgavene heller må nærme seg og at man må anerkjenne betydningen av å utvikle tettere og bedre samarbeid i stedet for å øke gapet. I et slikt perspektiv er det viktig å opprettholde armlengdes avstandsprinsippet.

Vi er derfor uenige i forslaget om at det første leddet ikke gjelder «avgjerder basert på kulturmiljøfaglig skjønn, inkludert avgjerder om tildeling av tilskot til tiltak knytta til kulturmiljø, eller til ivaretaking av tradisjonshandverk når tiltaket har sammenheng med slike tiltak».